

VÝZKUMNÝ ÚSTAV ROSTLINNÉ VÝROBY v.v.i. PRAHA, ODBOR
OCHRANY PLODIN A ZDRAVÍ ROSTLIN
ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE, FAKULTA AGROBIOLOGIE,
POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ
KATEDRA OCHRANY ROSTLIN

Rostlinné esence jako prostředek ochrany
rostlin vůči kohoutkům (*Oulema* spp.) –
významným škůdcům obilovin
(Certifikovaná metodika)

2017

Ondřej Doua, Jiří Skuhrovec, Miloslav Zouhar, Marie Maňasová, Pavel Nový,
Matěj Božik, Roman Pavela a Pavel Klouček

**Rostlinné esence jako prostředek ochrany rostlin vůči kohoutkům
(*Oulema spp.*) – významným škůdcům obilovin** (Certifikovaná metodika)

Ondřej Douša¹, Jiří Skuhrovec¹, Miloslav Zouhar², Marie Maňasová², Pavel Nový², Matěj
Božik², Roman Pavela¹ a Pavel Klouček²

2017

¹Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

²Česká zemědělská univerzita v Praze

© Ondřej Douša, Jiří Skuhrovec, Miloslav Zouhar, Marie Maňasová, Pavel Nový, Matěj Božik,
Roman Pavela a Pavel Klouček

ISBN: 978-80-213-2795-5

Obsah

1. CÍL METODIKY	5
2. VLASTNÍ POPIS METODIKY	5
2.1 Úvod	5
2.2 Testování biocidní aktivity rostlinných esenciálních olejů	7
2.2.1 Hmyz	7
2.2.2 Testované esenciální oleje	7
2.2.3 Příprava biopolymeru	7
2.2.4 Příprava enkapsulátu	7
2.2.5 Tarzální testy	8
2.2.6 Testy líhnutí larev	8
2.2.7 Chemická analýza testovaných esenciálních olejů	8
2.2.8 Statistické vyhodnocení	9
2.2.9 Účinky testovaných esenciálních olejů na mortalitu kohoutků	9
2.2.10 Praktické využití získaných výsledků	11
3. SROVNÁNÍ „NOVOSTI POSTUPŮ“	11
4. EKONOMICKÉ ASPEKTY	11
5. POPIS UPLATNĚNÍ CERTIFIKOVANÉ METODIKY	12
6. SEZNAM POUŽITÉ SOUVISEJÍCÍ LITERATURY	13
7. SEZNAM PUBLIKACÍ, KTERÉ PŘEDCHÁZELY METODICE	14
8. PŘÍLOHY	16

1. Cíl metodiky

Cílem této metodiky je umožnit používání vyvinutých alternativních postupů ochrany obilnin proti škůdcům rodu *Oulema*.

2. Vlastní popis metodiky

2.1 Úvod

Kohoutek černohlavý (*Oulema melanopus* (L.)) patří v celém areálu výskytu ke známým a významným škůdcům zejména obilnin (Bezděk & Baselga 2015). Tento škůdce je původní v Evropě a Asii (Kostov 2001). V roce 1962 byl popsán rovněž ve východní části USA (Dysart et al. 1973). V novém areálu druh rychle expandoval do většiny obilnářských oblastí Spojených států a rovněž Kanady (Ihrig et al. 2001; Dossall et al. 2011). Kohoutek černohlavý má jednu generaci za rok, nejvyšší aktivitu spojenou s kladením vajíček vykazuje v období od konce května do poloviny června (Miller 1956; Kher et al. 2011). Samice klade vajíčka jednotlivě nebo ve shlucích na horní stranu listů v počtu 50 – 275 vajíček (Miller 1956; Schmitt 1988; Piesik & Piesik 1998). Larvy mají charakteristický fekální štít, živí se listy obilnin (Miller 1956; Smith a kol. 1971) a po čtyřech vývojových stádiích se kuklí v půdě (Dysart a kol. 1973). Nová generace se objevuje cca po 3 týdnech a před přezimováním se živí na různých jednoděložných rostlinách (Grant & Patrick 1993; Kher et al. 2011).

Dospělci i larvy kohoutka černohlavého napadají mnoho druhů nekulturních a zejména kulturních rostlin čeledi lipnicovité (Gutierrez et al. 1974). Venturi (1942) považuje druh za polyfágní v rámci čeledi lipnicovitých, zatímco Wilson & Shade (1966) uvádějí, že hostitelské preference tohoto kohoutka kolísají; v rámci čeledi lipnicovitých rozlišují dvě skupiny, (1) nejvíce preferované druhy zahrnující pšenici, ječmen a oves a (2) akceptovatelné hostitele, ke kterým patří kukuřice, čirok či bér. Potravní preference druhu se ale samozřejmě v různých regionech liší (Hodson 1929; Wilson & Shade 1966; Philips et al. 2011).

Listy požírají dospělci i larvy, většina ekonomicky významných škod je ovšem způsobena výhradně larvami (Buntin, et al. 2004; Grant & Patrick 1993). Za významné škody (až 75 % celkového poškození způsobeného larvami) jsou zodpovědné zejména larvy posledního vývojového stádia (Zárubová et al. 2015). Výskyt 22 – 26 larev na 100 stébel pšenice ozimé může způsobit ztráty ve výši 4 % celkového výnosu, přítomnost 1 larvy na jedno stéblo vede ke ztrátám na výnosu ve výši 12,65 % (Rouang et al. 2012). Práh ekonomické škodlivosti činí 0,4 larvy na jedno stéblo (Buntin et al. 2004).

Kohoutek černohlavý patří do taxonomicky obtížné skupiny (*O. melanopus* group) společně s dalšími čtyřmi druhy; *O. duftschmidi* (Redtenbacher, 1874), *O. rufocyanea* (Suffrian, 1847), *O. mauroi* Bezděk and Baselga, 2015 a *O. verae* Bezděk and Baselga, 2015. Druhy patřící do této skupiny mají oranžově nebo červeně zbarvený štít a nohy (s výjimkou chodidel, která jsou černá). Kohoutci *O. melanopus* a *O. duftschmidi* jsou nepatrně větší než zbývající tři druhy, měří vždy více jak 4,7 mm. Rozlišení těchto dvou příbuzných druhů je extrémně složité a jediným spolehlivým znakem je tvar samčích nebo samičích pohlavních orgánů (Bezděk & Baselga 2015). Biologie všech kohoutků rodu *Oulema* je velmi podobná, ne-li téměř identická (Bechini et al. 2013). Druhy *O. melanopus* a *O. duftschmidi* se vyskytují na většině míst v ČR pospolu (Bezděk & Baselga 2015). Obecně se kvůli vyšší ovipozici a nižší mortalitě považuje za škodlivější druh *O. melanopus*, nicméně se málokterá studie zabývala *O. melanopus* a *O. duftschmidi* odděleně, obvykle se tyto druhy nerozlišují (Bechini et al. 2013).

Výzkum nových metod ochrany rostlin se v současnosti zaměřuje zejména na stanovení potenciálu biopesticidů zastoupených v první řadě esenciálními oleji rostlinného původu (Regnault-Roger et al. 2012). Některé z rostlinných esenciálních olejů vykazují určitý stupeň fytoxicity, přičemž většinou inhibují klíčení semen či růst kořenů, což ukazuje na jejich možné využití v ochraně proti plevelům. Na druhé straně mnoho esenciálních olejů nevykazuje žádné nebo pouze velmi nízké fytotoxické účinky a bylo by je tudíž možné využít pro přímou ochranu rostlin proti chorobám a škůdcům (Singh & Upadhyay 1993). Z nedávné doby pochází pouze jedna informace o použití rostlinného esenciálního oleje proti kohoutku druhu *O. melanopus*. Zárubová et al. (2015) detekovala pozitivní účinek esenciálního oleje z citrusu druhu *Citrus sinensis* na mortalitu larev tohoto kohoutka.

V rámci vypracování této metodiky byly provedeny testy účinků esenciálních olejů z rostlin druhů *Rosmarinus officinalis* a *Cymbopogon citratus* na dospělce a olejů z *Pelargonium graveolens* a *Thymus vulgaris* na larvy kohoutků druhů *O. melanopus* a *O. duftschmidi*, které vzhledem ke své morfologické podobnosti, stejnému areálu výskytu i obdobné míře škodlivosti, nebyly od sebe odlišovány. Díky blízké příbuznosti druhů rodu *Oulema*, jejich bionomii i biologii, lze zobecnit popsané agrotechnické zásahy na všechny druhy tohoto rodu vyskytující se v České republice. Byla testována jak konvenční formulace esenciálních olejů, tak inovativní formulace využívající enkapsulaci olejů do bio-polymerového obalu.

2.2 Testování biocidní aktivity rostlinných esenciálních olejů

2.2.1 Hmyz

Dospělci a larvy kohoutka černohlavého (*O. melanopus*) nebo příbuzného druhu *O. duftschmidi* použítí pro experimenty, byli získáni smýkáním metajícího porostu pšenice ozimé v Praze – Ruzyni (N 50.0878500, E 14.2946111). Pro experimenty s vajíčky byli získáni dospělci smýkáním metajícího porostu pšenice ozimé na Suchdole (N 50.131355, E 14.361502). Nasmýkaní jedinci byli chováni v textilních izolátorech (60 x 60 x 60 cm, dodavatel Entosphinx) spolu s rostlinami ozimé pšenice. Izolátory byly umístěny ve skleníku při teplotě 21 ± 5 °C, relativní vlhkosti 40–60 % a 16 h osvětlení, živné rostliny byly pravidelně zalévány. Dospělci, larvy a vajíčka pro testy byli postupně odebíráni z izolátorů.

2.2.2 Testované esenciální oleje

Pro testy byly použity dvě kombinace esenciálních olejů; první obsahovala esenciální oleje z rozmarýnu lékařského (*Rosmarinus officinalis*) a voňatky citronové (*Cymbopogon citratus*), druhá z muškátu vonného (*Pelargonium graveolens*) a tymiánu obecného (*Thymus vulgaris*). Výběr esenciálních olejů se řídil předchozími výsledky autorů.

Konvenční formulace esenciálních olejů byla připravena následujícím způsobem: esenciální oleje (dodavatel Saloos) byly naředěny komerčně dostupným řepkovým olejem v poměru 1:1, pro ředění na finální koncentraci byl použit 40 % vodný roztok Tweenu 20 (Sigma Aldrich). Tímto způsobem bylo připraveno pět testovaných koncentrací 0,12; 0,204; 0,36; 0,58 a 1 %. Nejvyšší koncentrace byla odvozena na základě znalostí o fytotoxických účincích vyšších koncentrací těchto rostlinných esenciálních olejů.

2.2.3 Příprava biopolymeru

8g želatiny (Sigma Aldrich) bylo rozpuštěno ve 200 ml destilované vody a 2 g chitosanu v 60 ml 0,15 M kyselině octové (Lachner). Vzniklé roztoky byly smíchány. Následně bylo přidáno 1,2 g D-sorbitolu (Sigma Aldrich) a 1,2 ml glycerolu, výsledný roztok byl kompletně promíchán. Všechna ředění probíhala při 45 °C a roztoky byly během procesu stále míchány.

2.2.4 Příprava enkapsulátu

15 ml 10 % rostlinného esenciálního oleje (Saloos) ředěného řepkovým olejem bylo nalito do 500 ml kádinky. Následně bylo připipetováno 300 μ l Tweenu 80 (Sigma Aldrich), výsledná směs byla emulzifikována pomocí homogenizéru IKA DI 25 basic při 9500 otáčkách/min. Potom bylo přidáno 20 ml biopolymeru a roztok byl opět homogenizován při

9500 otáčkách/min. 114,7 ml 0,5 % roztoku tripolyfosfátu (Sigma Aldrich) bylo připraveno do další kádinky a obsah první kádinky byl do této pomalu nalit, směs byla při lití homogenizována mícháním (9500 otáček/min). Při následných pokusech byly použity stejné koncentrace jako v případě konvenční formulace, enkapsulát byl na výsledné koncentrace ředěn destilovanou vodou.

2.2.5 Tarzální testy

Testování probíhalo v průhledných plastových nádobách (11 x 9 x 5 cm). Na dno každé nádoby byl umístěn vlhký filtrační papír (9 x 11 cm) a 2,5 ml testované kombinace esenciálního oleje bylo na papír nastříkáno pomocí kompresorové stříkací pistole. Následně bylo do nádoby přeneseno 10 jedinců kohoutků a nádoba byla uzavřena nylonovou textilií. Experimenty byly prováděny v laboratoři při teplotě 21 ± 1 °C, relativní vlhkosti 40–60 % a 16 h osvětlení. Každá koncentrace byla testována v pěti opakováních. Mortalita hmyzu byla vyhodnocena 24 h po založení experimentu.

2.2.6 Testy líhnutí larev

Testování probíhalo ve skleněných nádobách o objemu 3 l. Do každé nádoby byl umístěn květináč s rostlinami ozimé pšenice, na které byla nakladena vajíčka kohoutků. Na rostliny bylo nastříkáno pomocí kompresorové stříkací pistole 10 ml formulovaných esenciálních olejů do enkapsulátu a nádoba byla uzavřena nylonovou textilií. Experimenty byly prováděny v laboratoři při teplotě 21 ± 1 °C, relativní vlhkosti 40–60 % a 16 h osvětlení. Každá koncentrace byla testována v pěti opakováních. Líhnutí vajíček bylo vyhodnoceno po 14 dnech po založení experimentu.

2.2.7 Chemická analýza testovaných esenciálních olejů

Jednotlivé složky testovaných rostlinných olejů byly identifikovány pomocí plynové chromatografie a hmotnostní spektrometrie. Pro analýzu byl použit plynový chromatogram Agilent 7890A a hmotnostní spektrometr Agilent 5975C. Obsah zjištěných složek byl kvantifikován chromatografem Agilent 7890A s detekcí ionizací plamenem. Vzorky byly pro analýzu rozpouštěny v hexanu, identifikace jednotlivých složek byla provedena dle databáze National Institute of Standards and Technology Library (USA). Identifikace 17 složek byla dále potvrzena porovnáním s autentickými standardy (Sigma Aldrich).

2.2.8 Statistické vyhodnocení

Získaná data o mortalitě byla korigována podle mortality v neošetřené kontrolní variantě transformací dle Abbota a hodnoty LC₅₀ a LC₉₀ byly stanoveny pomocí probitové analýzy (Skuhrovec et al. 2017).

2.2.9 Účinky testovaných esenciálních olejů na mortalitu kohoutků

V případě dospělých jedinců byla lehce vyšší mortalita pozorována ve variantě ošetřené esenciálními oleji formulovanými konvenčně pomocí Tweenu 20 a řepkového oleje, nicméně výsledky dosažené s pomocí enkapsulátu byly téměř identické (Tabulka 1). Nízká mortalita v kontrolní variantě umožnila výpočet koncentrací LC₅₀ a LC₉₀ pro obě testované formulace; tyto hodnoty činily 5105 ppm a 11220 ppm pro konvenční formulaci a 4570 a 11482 ppm pro enkapsulát.

Tabulka 1 Mortalita dospělců kohoutka „*O. melanopus*“ - výsledky tarsálního testu se směsí es. olejů z rostlin druhů *Rosmarinus officinalis* a *Cymbopogon citratus*.

Aplikovaná koncentrace [%]	Průměrná mortalita (po 24 h) [%] konvenční formulace	Průměrná mortalita (po 24 h) [%] enkapsulát
0,12	0	0
0,204	8	14
0,36	30	32
0,58	46	66
1	90	86
Neošetřená kontrola	0,1	

Testy účinků esenciálních olejů na mortalitu larev „*O. melanopus*“ byly v první fázi negativně ovlivněny vysokou mortalitou v kontrolní variantě, která se pohybovala od 50 do 60 %. I přes tento negativní výsledek byla v pokusných variantách o koncentracích 0,36–1 % pozorována mortalita 90 až 100 % (Tabulka 2). Tarsální test s larvami byl pro potvrzení získaných výsledků zopakován v pěti opakováních pouze s koncentrací 0,12 %. V tomto případě byla pozorována v kontrolní variantě podstatně nižší mortalita 28 % (Tabulka 3) nicméně tato hodnota je stále příliš vysoká pro výpočet koncentrací LC₅₀ a LC₉₀.

Tabulka 2 Mortalita larev kohoutka „*O. melanopus*“ - výsledky tarsálního testu se směsí es. olejů z rostlin druhů *Pelargonium graveolens* a *Thymus vulgaris*.

Aplikovaná koncentrace [%]	Průměrná mortalita (po 24 h) [%] konvenční formulace	Průměrná mortalita (po 24 h) [%] enkapsulát
0,12	50	70
0,204	90	80
0,36	100	80
0,58	100	90
1	100	90
Neošetřená kontrola	60	

Tabulka 3 Mortalita larev kohoutka „*O. melanopus*“ - výsledky tarsálního testu se směsí es. olejů z rostlin druhů *Pelargonium graveolens* a *Thymus vulgaris* – opakování koncentrace 0,12 %.

Aplikovaná koncentrace [%]	Průměrná mortalita (po 24 h) [%] konvenční formulace	Průměrná mortalita (po 24 h) [%] enkapsulát
0,12	48	46
kontrola (voda)		28
kontrola (řepkový olej a Tween 20)		52

Tabulka 4: Vliv aplikace esenciálních olejů formulovaných do enkapsulátu na líhnutí larev „*O. melanopus*“.

Aplikovaná koncentrace [%]	Vajíčka	Larvy
0,12	55	15
0,12	23	12
0,12	14	7
0,204	40	29
0,204	15	8
0,204	24	10
0,36	9	7
0,36	19	5
0,36	94	13
0,58	23	9
0,58	32	7
0,58	15	7

1	9	5
1	16	0
1	133	8
Neošetřená kontrola	11	11
Neošetřená kontrola	109	42
Neošetřená kontrola	22	18

Pozitivní vliv aplikace rostlinných esenciálních olejů na mortalitu kohoutků druhu „*O. melanopus*“ byl v průběhu testů prokázán. Testy byly poněkud ovlivněny vyšší mortalitou v kontrolní variantě u larev. Tento výsledek může být způsoben použitím řepkového oleje pro formulaci; řepkový olej může u larev způsobovat ucívání tracheálního systému. Tato skutečnost však není na závadu použití vypracovaného postupu pro ochranu rostlin v praxi.

2.2.10 Praktické využití získaných výsledků

Praktické využití otestovaných esenciálních olejů se řídí výsledky prvotního monitoringu pro stanovení intenzity napadení porostu kohoutky rodu *Oulema*. Doporučujeme tedy v období od dubna provádět průzkum porostů obilnin (ozimá pšenice, ale i třeba jarní ječmen) smýkáním smýkací sítě s kruhovým rámem o průměru 45 cm. V případě dosažení prahu škodlivosti (0,3–1 vajíčko či larva/odnož – liší se dle očekávaného výnosu, WWW1) je možné využít postřiku experimentálním přípravkem v koncentraci (0,58 %) v postřikové jíše. Postřik je nutné opakovat, pokud jsou po opětovném provedení průzkumu v porostu opět zjištěny larvy či vajíčka kohoutků v počtu překračujícím práh škodlivosti.

3. Srovnání „novosti postupů“

Postupy uvedené v metodice nebyly v tomto rozsahu, formě a kontextu v České republice dosud nikdy zveřejněny, v současné době je k dispozici funkční vzorek přípravku, připravený pro změnu statutu na prototyp pod názvem Meol - L.

4. Ekonomické aspekty

Konvenční ochrana proti kohoutkům je v současnosti nejčastěji prováděna postřikem porostů insekticidy obsahujícími směs pyretroidů (Deltamethrin) a neonicotinoidů (Thiakloprid). V roce 2013 bylo Evropskou komisí přijato tříleté zkušební (European Commission 2013) období omezující používání insekticidů z této skupiny z důvodů jejich

škodlivosti pro opylovače r. *Apis* a *Bombus* a v současnosti (2017) je velmi pravděpodobný úplný zákaz všech neonikotinoidů na území EU, je proto nezbytné provádět výzkum alternativních metod ochrany rostlin využívající např. esenciální oleje, které se již dlouhodobě uplatňují v kosmetickém či potravinářském průmyslu. V tomto směru spatřují autoři budoucí možné využití této certifikované metodiky.

Finančně lze její přínos vyjádřit následujícím způsobem: při průměrné rentabilitě pšenice ozimé bez dotací cca 50 % činí zisk pěstitelů této plodiny v ČR cca 8 mld. Kč ročně. Při zákazu insekticidů ze skupiny neonikotinoidů a ztrátám způsobeným kohoutky r. *Oulema* v důsledku tohoto opatření ve výši 1 % by došlo aplikací výsledků popsanych v této certifikované metodice k úspoře cca 80 mil. Kč. Po započítání nákladů na ošetření ve výši 50 % úspory můžeme předpokládat navýšení zisku pěstitelů o cca 40 mil Kč/rok.

5. Popis uplatnění certifikované metodiky

Tato metodika je určena pro privátní organizace činné v oboru vývoje alternativních prostředků ochrany zemědělských plodin před škodlivými organismy. Uplatnění postupů navržených v metodice lze předpokládat jak při výzkumu, tak pro přímou ochranu rostlin v zemědělské prvovýrobě, pokud to bude dle platné legislativy možné. Nařízení Evropské komise 1107/2009 platné od 1. 1. 2014 dává při věrohodném doložení bezpečnosti těchto látek pro člověka a životní prostředí možnost jejich zjednodušené registrace jako “basic substances”, což dává předpoklad pro využití této certifikované metodiky v praxi.

6. Seznam použité související literatury

- Bechini L, Morlacchi P, Baumgärtner J. 2013. Coinciding development of winter wheat and leaf beetles along an Alpine transect. *Acta Oecol* 47:95–104.
- Bezděk J, Baselga A. 2015. Revision of western Palaearctic species of the *Oulema melanopus* group, with description of two new species from Europe (Coleoptera: Chrysomelidae: Criocerinae). *Acta Entomol Mus Natl Pragae*. 55(1):273–304.
- Buntin GD, Flanders KL, Slaughter RW, DeLamar ZD. 2004. Damage loss assessment and control of the cereal leaf beetle (Coleoptera: Chrysomelidae) in winter wheat. *J Econ Entomol*. 97:374–382.
- Dosdall LM, Cárcamo H, Olfert O, Meers S, Hartley S, Gavloski J. 2011. Insect invasions of agroecosystems in the western Canadian prairies: case histories, patterns, and implications for ecosystem function. *Biol Invasions*. 13:1135–1149.
- Dysart RJ, Maltby HL, Brunson MH. 1973. Larval parasites of *Oulema melanopus* in Europe and their colonization in the United States. *Entomophaga* 18:133–167.
- European Commission, 2013 Commission implementing regulation (EU) No 485/2013 of 24 May 2013 amending Implementing Regulation (EU) No 540/2011, as regards the conditions of approval of the active substances clothianidin, thiamethoxam and imidacloprid, and prohibiting the use and sale of seeds treated with plant protection products containing those active substances. *Off J Eur Union* 139:12–26.
- Grant JF, Patrick CR. 1993. Distribution and seasonal phenology of cereal leaf beetle (Coleoptera: Chrysomelidae) on wheat in Tennessee. *J Entomol Sci*. 28:363–369.
- Gutierrez AP, Denton WH, Shade R, Maltby H, Burger T, Moorehead G. 1974. The within-field dynamics of the cereal leaf beetle (*Oulema melanopus* (L.)) in wheat and oats. *J Anim Ecol*. 43:627–640.
- Hodson WEH. 1929. The bionomics of *Lema melanopa* L. (Criocerinae), in Great Britain. *Bull Entomol Res* 20:5–14.
- Ihrig RA, Herbert DAJ, Van Duyn JW, Bradley JRJ. 2001. Relationship between cereal leaf beetle (Coleoptera: Chrysomelidae) egg and fourth-instar populations and impact of fourth instar defoliation of winter wheat yields in North Carolina and Virginia. *J Econ Entomol* 94:634–639.
- Kher SV, Dosdall LM, Cárcamo HA. 2011. The cereal leaf beetle: biology, distribution and prospects for control. *Prairie Soils Crops*. 4:32–41.

- Kostov K. 2001 Breeding wheat lines for host-plant resistance to cereal leaf beetle by using the cross-mutation method. *Bulg J Agric. Sci.* 7:7–14.
- Miller F. 1956. *Zemědělská entomologie*. Praha: ČSAV (in Czech).
- Philips CR, Herbert DA, Kuhar TP, Reising DD, Thomason WE, Malone S. 2011. Fifty years of cereal leaf beetle in the U.S.: an update on its biology, management, and current research. *JIPM* 2:1–5.
- Piesik WA, Piesik D. 1998. The spring cereals food preferences of *Oulema* spp. in pure and mixed crops. *Electron J Polish Agric Univ Agron.* 1:1–8.
- Regnault-Roger C, Vincent C, Arnason JT. 2012. Essential oils in insect control: Low-risk products in a highstakes world. *Ann Rev Entomol.* 57:405–424.
- Rouag N, Mekhlouf A, Makhlouf M. 2012. Evaluation of infestation by cereal leaf beetles (*Oulema* spp.) on six varieties of durum wheat (*Triticum durum*, Desf.) seedlings in arid conditions of Setif, Algeria. *Agric Biol J N Am.* 3:525–528.
- Schmitt M. 1988. The Criocerinae: biology, phylogeny and evolution. In: Jolivet P, Petitpierre E, Hsiao TH, editors. *Biology of Chrysomelidae*. Dordrecht: Kluwer; p 475–495.
- Singh G, Upadhyay RK. 1993. Essential oils - a potent source of natural pesticides. *J Sci Ind Res India.* 52:676–683.
- Smith DH, Thamby N, Rathke E, Cress EE. 1971. Weight gain of cereal leaf beetle larvae on normal and induced leaf pubescence. *Crop Sci.* 11:639–641.
- Venturi F. 1942. *La Lema melanopa* L. (Coleoptera: Chrysomelidae). *Redia* 28: 11–88.
- Wilson MC, Shade RE. 1966. Survival and development of larvae of the cereal leaf beetle, *Oulema melanopa* (Coleoptera: Chrysomelidae), on various species of Gramineae. *Ann Entomol Soc Am.* 59:170–173.
- WWW1 <https://www.agromanual.cz/cz/clanky/ochrana-rostlin-a-pestovani/skudci/sledovani-hmyzich-skudcu-polnich-plodin-a-jejich-prahy-skodlivosti>

7. Seznam publikací, které předcházely metodice

- Skuhrovec J, Douda O, Pavela R, Klouček P, Božik M, Zouhar M. 2017. The effects of *Pimpinella anisum* essential oils on young larvae *Leptinotarsa decemlineata* Say (Coleoptera: Chrysomelidae). *Am J Potato Res.* 94(1):64–69.

Skuhrovec J, Douda O, Pavela R, Zouhar M. 2015. Výzkum vlivu aplikace rostlinných esencí na mortalitu mandelinky bramborové (*Plant essences as tool for management of Colorado potato beetle*). Úroda. 63(5): 89–91.

Zarubová L, Kouřimská L, Zouhar M, Nový P, Douda O, Skuhrovec J. 2015. Botanical pesticides and their human health safety on the example of *Citrus sinensis* essential oil and *Oulema melanopus* under laboratory conditions. Acta Agric Scand Sect B Soil Plant Sci. 65(1):89–93.

Dedikace

Metodika vznikla jako výstup řešení projektu Národní agentury pro zemědělský výzkum QJ1310226 „Vývoj nových metod ochrany obilnin a zeleniny proti významným patogenům a škůdcům pomocí botanických pesticidů využitelných v ekologickém i integrovaném zemědělství“.

8. Přílohy

Složení esenciálních olejů použitých pro testování; hodnoty pod názvy rostlin udávají % zastoupení, ^C = identifikace potvrzena autentickým standardem, ^T = předběžná identifikace

Retenční index	Složka	<i>Cymbopogon citratus</i>	<i>Pelargonium graveolens</i>	<i>Rosmarinus officinalis</i>	<i>Thymus vulgaris</i>
926	Tricyclene	0,16	-	-	-
931	α-Thujene	-	-	0,37	0,35
939	α-Pinene^C	0,35	0,66	10,27	1,27
953	Camphene	0,74	-	4,53	1,51
978	1-Octen-3-ol	-	-	-	0,88
980	β-Pinene^C	-	-	7,03	-
987	6-methyl-5-Hepten-2-one	1,49	-	-	-
991	Myrcene^C	-	-	0,92	1,34
1011	3-Carene	-	-	0,29	-
1018	α-Terpinene^C	-	-	-	1,09
1026	p-Cymene^C	-	-	2,81	16,40
1031	Limonene^C	3,87	-	-	0,33
1033	Eucalyptol^C	-	-	43,35	1,29
1040	cis-β-Ocimene	0,55	-	-	-
1050	trans-β-Ocimene	0,40	-	-	-
1062	γ-Terpinene^C	-	-	-	5,74
1098	Linalool^C	0,72	5,22	0,77	4,68
1111	cis-Rose oxide	-	1,57	-	-
1127	trans-Rose oxide	-	0,60	-	-
1143	Camphor^C	-	-	14,01	1,87
1151	Menthone^C	-	2,35	-	-
1153	β-Citronellal	0,85	-	-	-
1164	Isomenthone	-	6,34	-	-
1165	Borneol^C	1,13	-	4,88	1,76
1177	Terpinen-4-ol	-	-	0,94	1,78
1177	Verbenol^T	0,89	-	-	-
1189	α-Terpineol	0,30	-	2,20	0,23
1204	Decanal	0,37	-	-	-
1228	Citronellol^C	-	32,56	-	-

1235	Thymol methyl ether	-	-	-	0,58
1240	Neral	29,59	-	-	
1244	Carvacrol methyl ether	-	-	-	0,92
1255	Geraniol^C	3,94	14,92	-	-
1270	Geranial^C	39,68	0,78	-	-
1279	Citronellyl formate	-	8,86	-	-
1285	Bornyl acetate	0,33	-	1,94	
1290	Thymol^C	-	-	-	48,07
1298	Carvacrol^C	-	-	-	2,75
1300	Geranyl formate	-	3,59	-	-
1356	Eugenol	0,31	-	-	0,23
1376	α-Copaene	0,24	0,79	0,29	-
1384	β-Bourbonene	-	2,26	-	-
1385	Geranyl acetate	5,41	-	-	-
1391	β-Elemene	0,27	-	-	-
1404	Methyleugenol	0,30	-	-	-
1418	β-Caryophyllene^C	2,88	1,81	3,85	5,91
1444	Citronellyl propionate^C	-	0,58	-	-
1447	trans-Isoeugenol	0,34	-	-	-
1454	α-Caryophyllene	0,31	-	0,47	-
1475	Geranyl propionate	-	1,06	-	-
1480	Germacrene D	-	1,47	-	-
1524	δ-Cadinene	0,46	2,18	-	0,26
1529	Citronellyl butyrate	-	0,64	-	-
1549	Elemol	0,30	-	-	-
1564	Geraniol butyrate	-	1,36	-	-
1581	Caryophyllene oxide	0,85	-	1,07	0,33
1584	Phenethyl tiglate	-	1,24	-	-
1630	γ-Eudesmol	-	6,87	-	-
1700	Geranyl tiglate	-	1,65	-	-
	Total identified compounds	97,06	99,37	100,00	99,59

Požerky způsobované larvou kohoutka na listu pšenice ozimé

Poznámky:

Přílohy k certifikované metodice:

Uzavřená smlouva s firmou: Ing. Jan Procházka

Nezávislé oponentní posudky:

1 posudek odborníka z daného oboru, zpracoval: doc. Ing. Jan Bezděk, Ph.D. (Mendelova Univerzita v Brně, agronomická fakulta, Ústav zoologie, rybářství, hydrobiologie a včelařství, Oddělení Zoologie)

2 posudek ze státní správy, zpracovala: Ing. Jana Pekárková, Ph.D. (ÚKZÚZ)

Název: Rostlinné esence jako prostředek ochrany rostlin vůči kohoutkům (*Oulema* spp.) – významným škůdcům obilovin (certifikovaná metodika)

Autoři: Ondřej Douda, Jiří Skuhrovec, Miloslav Zouhar, Marie Maňasová, Pavel Nový, Matěj Božik, Roman Pavela, Pavel Klouček

Vydavatel: Česká zemědělská univerzita v Praze

Povoleno: Děkanátem AF

Počet stran: 20

Vydání: první

Rok vydání: 2017

ISBN: 978-80-213-2795-5